Några bidrag till kännedomen om coleopterfaunan vid nedre Dalälven. 2

RICKARD BARANOWSKI

Baranowski, R.: Några bidrag till kännedomen om coleopterfaunan vid nedre Dalälven. 2. [Some contributions to the knowledge of the beetle fauna at the lower part of River Dalälven. 2 (Coleoptera).] – Ent. Tidskr. 101: 29–42. Lund, Sweden 1980. ISSN 0013-886x.

In the present paper the author gives an account of the most remarkable finds of beetles that he and other entomologists made in the area after 1974. A number of species new to the area are reported, 4 species are for the first time recorded for the province of Uppland, 9 species for the province of Dalarna, 6 species for the province of Västmanland and no less than 85 species for the province of Gästrikland. Notes on the biology and ecology of several species are given especially of those living in dead trees.

R. Baranowski, Gårdstånga Nygård, S-225 90 Lund, Sweden.

I samband med den fysiska riksplaneringen fick jag av Länsstyrelserna i C, X, U och W län samt Statens Naturvårdsverk uppdraget att entomologiskt inventera Nedre Dalälven under 1975–76. Eftersom redan mycket arbete gjorts inom området, främst urskogsöarna utanför Båtfors (Palm 1942, Baranowski 1975) koncentrerade jag mig på de för entomologen och naturvårdaren mera okända delarna av detta väldiga område. Under vår, sommar och höst besökte jag ett stort antal lokaler vid Nedre Dalälven, med ändamålet att söka klarlägga de entomologiska förutsättningarna och då alldeles övervägande med tanke på de till olika trädbiotoper förknippade skalbaggarna. Eftersom tiden hela tiden var knapp p g a områdets storlek, fick urskogsinventeringen alltid gå före letandet efter insekter. Så småningom blev det ändå så många s k "fynd" att de har kunnat sammanställas i efterföljande lista. Som vanligt har bara de intressantaste arterna medtagits liksom de talrika landskapsfynden, av vilka många, trots att de inte är några rariteter, överhuvudtaget inte publicerats från Nedre Dalälvsområdet. Genom det numera allt för begränsade utrymmet för artiklar av det här slaget, vilket i och för sig är ett sorgligt kapitel, har texten för de olika arterna måst kortas ned, ibland till rena datauppgifter. Därutöver har alla fynd från Älvkarleby kommun (socken), inkl. Båtforsområdet, inom vilket bl a Stig Lundberg gjort en rad sensationella fångster, helt måst uteslutas. "Båtforsarterna" kommer dock att vid ett senare tillfälle behandlas separat i mitt planerade "tredje bidrag".

För att undvika förväxlingar av en del lokalnamn på öar är det bra att känna till följande: Storön finns på två ställen inom området. Den ena ligger vid Båtfors (Älvkarleby kommun) och är ej aktuell i det här sammanhanget, den andra vid Gysinge (Hedesunda kommun) och nämns ofta i denna uppsats. En annan ö, Skrammelholmen, har omnämnts tidigare (Baranowski 1975: t ex 102) och då åsyftades en liten holme nära Båtfors (Älvkarleby kommun), men Skrammelholmen ligger också väster om Jörsön inom Söderfors kommun. Det bör vidare observeras att Kvarnön och Södra Kvarnön är två skilda öar. En tredje ö med namnet Norra Kvarnön finns också (dock ej aktuell här). Möjligen kan man också blanda ihop Rosön (i Österfärnebo kommun) och Rossön (i Tierp kommun).

För att undvika upprepningar används följande förkortningar:

B = Dalarna, By
F = Dalarna, Folkärna
M = Västmanland, Möklinta
Ö = Gästrikland, Österfärnebo
H = Gästrikland, Hedesunda
N = Uppland, Nora

S = Uppland, Söderfors
T = Uppland, Tierp

* har satts ut intill varje lokal där en art tagits för första gången i ett landskap.

Förteckning över arter från Nedre Dalälven med undantag av Älvkarleby kommun

Agonum longiventre Mnh. På Rosön (Ö) 1 ex. 17.6.75 under den lösa barken på en 15 cm grov björklåga i skuggigt läge. Ex. ligger fortfarande i ett provrör någonstans på Rosön! – Kotyllsholmen (S) 1 ex. 6.7.75 under den lösa barken på en nästan barklös, ganska grov asklåga, skuggigt och fuktigt.

Hydroporus neglectus Schaum. Storön* (H) 1 ex. 2.7.75 vid kvällshåvning. – Rämsön (H) 22.4.76 i mindre vattensamling.

Limnebius crinifer Rey. Samman med föregående art på Rämsön* (H).

Enochrus affinis Thbg. Samman med båda föregående arter på Rämsön* (H).

Nemadus colonoides Kr. Kvarnön (S) 13.10.75 vid sållning av förna vid basen av lindar. – Jörsön (S) 27.4.76 intill ruttnande ex. av oxtungssvamp i en ihålig ek.

Colon bidentatum Sahlb. Rämsön* (H) 1 ex. 25.6.76 vid kvällshåvning på gräshygge. Denna, min hittills varmaste dag vid Nedre Dalälven, då termometern ännu vid 20-tiden visade +30°C blev till en början en dålig *Colon*- och *Leiodes*-kväll. Av allt att döma var det rent av *för varmt* för dessa djur. Inte förrän efter kl. 21 började de komma fram.

Colon rufescens Kr. Tyttbo* (B) 1 ex. 1.7.76 vid kvällshåvning på ängsmark vid campingplatsen.

Colon serripes Sahlb. Mattön* (Ö) 1 ex. 23.6.75 på lampa i en trädgård kl. 22. Temp. +23°C.

Cyrtusa subtestacea Gyll. Mattön* (Ö) 1 ex. 2.7.75 på lampa i trädgård.

Fig. 1. Älvängar med högresta bestånd av *Salix cinerea* på Hallsboön. Lokal för *Agrilus subauratus* Gebl.

River meadow on Hallsboön with tall stands of *Salix cinerea* where *Agrilus subauratus* was found. Photo. Mikael Sörenssen 22 June 1978.

Neuraphes coronatus J. Sahlb. Stora Tylleroppsön* (S) 1 ex 26.4.76 vid sållning av mossa på stubbar och trädbaser i fuktig sänka i lövblandskog.

Neuraphes minutus Chd. Arten är utbredd i området och under 1975–76 funnen på Torrön (Ö), på Jörsön (H och S), på Kvarnön och Rämsön (båda i S) samt på Kolmilöholmen och Stora Fulön (båda i T). Ex. är sållade under barken på insektangripna tallar, i murkna björkstubbar (Fig. 5), i ihåliga aspar och ekar (ibland med fågelbon) och av svampig granbark.

Euconnus maeklini Mnh. Jörsön (H) 1 ex. 17.10.75 i den lösa, svampiga veden i en 60 cm grov björkstubbe med *Lasius niger* (Fig. 5).

Euconnus pragensis Mach. Lillön* (M) 1 ex. 10.10.76 hos *Lasius niger* i en ihålig asp vid stranden av Bysjön. – Jörsön* (H) 1 ex. tillsammans med *E. maeklini* Mnh. (se ovan och Fig. 5).

Scydmaenus hellwigi Hbst. Ista (Ö) i större antal 2.7–3.7.75 under den lösa, av solen starkt uppvärmda barken på kubbarna av en uppsågad, metergrov, 250 år gammal tall. I de ihåliga delarna hade en *Formica*-art av "*rufa*-gruppen" byggt ett bo.

Microscydmus minimus Chaud. Arten lever i anslutning till ved och bark av olika slag och synes utbredd vid Nedre Dalälven. Funnen på Lillön (M), på Rämsön och Kvarnön (S), på Stora Fulön (T) och 2 ex. 17.10.75 på Jörsön* (H) i en björkstubbe tillsammans med ovan nämnda *Euconnus*-arter (se även Fig. 5).

Micridium halidayi Matth. En sällsynt trädart som jag anträffat blott en gång, på Kotyllsholmen (S), i 1 ex. 9.10.75 vid sållning av lös, svampig ved i en grov asplåga med ett gammalt fågelbo i sitt inre (Fig. 4).

Ptiliolum sahlbergi Flach. Torrön* (Ö) 2 ex. 18.10.75 i älgspillning i mörk, gammal barrskog.

Ptinella aptera Guér. Jörsön (H) 2 ex. 17.10.75 i en grov, murken björkstubbe (Fig. 5).

Ptinella microscopica Gillm. Tinäsområdet på Hästbäcksholmen (M), funnen av Bengt Ehnström.

Ptinella limbata Heer. En i området ej så ovanlig art som hittills är känd från Tinäsområdet vid Gillermossen (M), från Torrön* och Vedön (Ö), från Kvarnön (S) och från Kolmilöholmen (T). De flesta ex. har sållats ur svampiga granvindfällen, men ibland ur murkna björkstubbar eller ur materialet under barken på insektangripna tallar.

Scaphosoma subalpinum Rtt. Rämsön (H) 1 ex. 22.4.76 i en ihålig, svampig björkstubbe.

Megarthrus fennicus Laht. Torrön (Ö) 5 ex. 18.10.75 i älgspillning i gammal barrskog.

Omalium brevicolle Th. Funnen i anslutning till svamp, dels 3 ex. 27.4.76 på Jörsön (S) på oxtungsvamp i en ihålig ek, dels 1 ex. 16.4.76 på Kolmilöholmen* (T) på vita trädsvampar som lades ut som lockbete i skuggig barrurskog. Denna svamp, *Polyporus borealis* Fries, vilken är cirkumpolar och växer på flera olika barrträd (i Nordamerika även på lönn) har jag sett mycket få gånger och då i anslutning till granbark vid Nedre Dalälven. Den liknar något violtickan men är mjukare och betydligt större. Svampen har stor dragningskraft på ett flertal sällsyntare skalbaggar.

Lathrimaeum melanocephalum Ill. Funnen enstaka tillsammans med *Omalium brevicolle* Th. (se ovan) på svamp, både på Jörsön (S) och på Kolmilöholmen (T). Dessutom tagen i 1 ex. 19.4.76 strax innanför Kågbosjöns nordöstra strand* (H) på ruttna marksvampar intill en död björk.

Oxytelus clavatus A. Str. Hallsboön (S) 1 ex. 3.7.76 vid slaghåvning i lövsly.

Stenus glabellus Th. Denna art som något oväntat upptäcktes vid Båtfors (Baranowski 1975) som en isolerad förekomst, har nu även konstaterats från en annan lokal, nämligen Vedön* (Ö). Vid sållning runt en försumpning inne på ön med al, fann jag 1 ex 7.10.75. Liksom vid Båtfors levde den tillsammans med *Atomaria reitteri* Löv.

Philonthus cruentatus Gmel. Råmyran* (H) 1 ex. 27.6.76 i ganska färsk kospillning på öppen, lerig strandäng.

Philonthus laminatus Creutz. Storön* (H) 1 ex. 2.10.75 vid sållning av mossa i ett dike.

Quedius microps Gr. Vidön* (B) 1 ex. 10.10.76 i sållprov från en ihålig asplåga med lös ved och ett samhälle av *Lasius niger*.

Bolitobius trimaculatus Payk. Finnäset (H) 1 ex. 20.6.76 på undersidan av en fnösketicka som växte på en björkstubbe.

Bolitobius pulchellus Mnh. Storön (H) 1 ex. 18.6.75 under en nedramlad björkticka.

Conosoma bipunctatum Gr. Funnen i murken björk i enstaka ex., dels 6.7.75 på Skrammelholmen (S), dels 17.10.75 på Jörsön (H). Se också Fig. 5.

Tachyporus corpulentus J. Sahlb. Denna art

har jag 9.4.76 funnit vid Kågbosjön (H) och 7.10.75 på Vedön (Ö), på båda lokalerna under barken av insektangripna torrgranar.

Hypocyptus pulicarius Er. Jörsön (H) 4 ex. 17.10.75 under barken på en grov högstubbe av björk (Fig. 5). - Spjutholmen (H) 4 ex. 11.4.76 under barken på döende granar med pågående angrepp av *Callidium coriaceum* Payk., *Polygraphus poligraphus* L. och *Pityophthorus micrographus* L.

Euryusa castanoptera Kr. Kvillanudden (H) 1 ex. 18.6.76 under barken på en liggande björk med angrepp av *Scolytus ratzeburgi* Jans. - Kågbosjön (H) 1 ex. 9.4.76 under barken på en 25 cm grov, stående gran med färska angrepp av långhorningar, *Pityogenes chalcographus* L. och *Orthotomicus* sp.

Atheta acutangula H. K. Hns. Kolmilöholmen (T) 2 ex. 16.4.76 tillsammans med *Omalium brevicolle* Th. (se ovan).

Atheta boletophila Th. Storön (H) 1 ex. 2.7.75 på en svavelticka på en gammal ek.

Atheta boreella Brd. Storön* (H) 1 ex. 18.6.75 vid slaghåvning i lövskog.

Atheta britteni Joy. Jörsön (H) 1 ex. 23.4.76 övervintrande i björkstubben på Fig. 5.

Atheta cauta Er. Råmyran* (H) 2 ex. 27.6.76 i kospillning (se *Philonthus cruentatus* Gmel. ovan).

Atheta clancula Er. Vedön* (Ö) 1 ex. 7.10.75 i förna invid en försumpning inne på ön.

Atheta gyllenhali Th. Vedön* (Ö) 1 ex. 7.10.75 tillsammans med föregående art.

Atheta hansseni A. Str. Kolmilöholmen* (T) 1 ex. 16.4.76 flygande i glänta i granurskog den första varma vårdagen. Fyndet var helt oväntat, då denna art endast uppgivits för Halland tidigare. Senare funnen i Skåne.

Atheta hypnorum Kies. Rämsön* (H) 1 ex. 22.4.76 på ruttna marksvampar vid stranden av Dalälven.

Atheta melanaria Mnh. Mattön* (Ö) 1 ex. 23.6.75 på lampa i en trädgård.

Atheta nigripes Th. Råmyran* (H) 1 ex. 27.6.76 i kospillning på öppen mark.

Acrostiba borealis Th. Storön (H) 1 ex. 18.6.75 slaghåvat i lövskog.

Thiasophila wockei I. W. Schn. Kvarnön (S) 1 ex. 3.10.75 i gångarna av stockmyror i rotpartiet till ett väldigt granvindfälle. Granen var 90 cm i brösthöjdsdiameter och 36 meter lång.

Euplectus decipiens Raffr. Arten har jag i få ex. funnit under barken på granvindfällen på Torrön* (Ö) 3.7.75 och vid Kågbosjön (H) 19.4.76. Dessutom tagen på Kvarnön (S) i 2 ex. 16.10.75 i lös ved i en gammal övergiven granvälta.

Batrisodes hubenthali Rtt. Stora Fulön (T) 1 ex. 7.11.76 i mulmen i en grov, ihålig ek med ett gammalt fågelbo.

Micromalus parallelopipedus Hbst. Lever huvudsakligen på barrträd men har vid Nedre Dalälven anträffats i lövträd. Vid Kågbosjön* (H) togs 3 ex. 8.4.76 under barken på en nyligen död björk med färska angrepp av *Scolytus ratzeburgi* Jans. och *Cossus cossus* L. Jag har också tagit 2 ex. 11.10.75 i Tinäsområdet vid Täljkniven* (M) under barken på savande, grova högstubbar av asp med larver av *Cucujus cinnaberinus* Scop. (se nedan) och *Saperda perforata* Pall.

Platysoma frontale Payk. Stormossen (Ö) 1 ex. 4.7.75 under den tjocka, av solen uppvärmda barken på en vindfälld tall.

Silis ruficollis F. Arten är sannolikt karaktärsart för de s k brickängarna vid Nedre Dalälven (under vissa tider översvämmade strandängar med näringsrikt sediment) men är påfallande lokal och saknas så vitt jag vet ännu i det stora Båtforsområdet. I juli 1976 var arten vanlig på Ängsön (N) och Hallsboön (S) men fåtaligare vid Ålboån (H). Ex. togs vid slaghåvning på ängarna eller flygande i solen.

Haplocnemus nigricornis F. Vedön* (Ö) 1 ex. vid sållning utmed basen av en torrgran.

Trichoceble floralis Ol. Storön* (H) 1 ex. 18.6.75 vid slaghåvning i lövskog.

Tillus elongatus L. Arten som är utbredd och ej sällsynt vid Nedre Dalälven har ej tidigare rapporterats från Gästrikland varför endast följande fynd tas upp: Vedön* (Ö) 1 helt nykläckt ex. 23.6.75 under barken på en grov granlåga.

Lymexylon navale L. Angrepp är vanliga av denna art i de permanent vattendränkta ekarna runt södra Rämsöns stränder (S). Ofta rör det sig om gamla angrepp men ett par gånger har larver påträffats (Fig. 2).

Adelocera conspersa Gyll. Halsberget (N) 1 ex. 18.6.75 i en murken tallåga. Arten är vid Nedre Dalälven sällsyntare än den följande *Adelocera*-arten.

Adelocera fasciata L. Utbredd över stora delar av Nedre Dalälven. Jag har funnit imagines i Tinäsområdet vid Römossen (M) 15.10.75, vid Ålboån (H) 23.6.76, på Rämsön (S) 7.4.76, vid

Sjöbo (S) 13.4.76 och på Rossön (T) 14.4.76. Oftast tagen under barken eller i veden av murkna tallar och granar (både stående och liggande stammar), enstaka ex. under barken på högstubbar av ek och björk eller (vid Ålboån) flygande i middagshettan.

Elater borealis Palm. Anmärkningsvärt sällsynt utanför Båtforsområdet (där en stark stam ännu lever kvar). Endast funnen på Vedön (Ö), på Spjutholmen (H) och på Kvarnön (S). På sistnämnda ö togs en imago 20.10.75, eljest larver som senare kläckts. Fynden är gjorda i rödmurkna granlågor. Arten tycks alltid leva i urskogsartad miljö.

Elater nigroflavus Gze. På Kvarnön (S) fann jag 10.7.75 en puppa (kläckt 1.8) under barken på en björklåga i urskog.

Elater praeustus F. Inom området en sannolikt mycket sällsynt art som jag i 1 ex. tagit på Rämsön (S) 6.4.76 i en delvis dränkt ekstubbe med rödmurken ved (Fig. 2).

Harminius undulatus DeG. Ej sällsynt i granlågor och aspstubbar, enstaka i lågor av björk och ek. Uteslutande larver är funna men dessa har flera gånger kläckts. Jag har konstaterat arten från följande lokaler: Ca 0,5 km öster om Hällholmen, Torrön och Vedön (alla i Ö), Kvarnön, Skrammelholmen och Rämsön (S), Kågbosjön och Spjutholmen (H) samt Rossön (T).

Dirrhagus lepidus Rosh. Tyttbo* (B) 1 ex. 1.7.76 kvällshåvad vid campingplatsen intill ett lövskogsrikt område. – Kotyllsholmen (S) 1 ex. 9.7.75 krypande på en liggande dm-grov aspstam med svampig ved i nästan ren lövurskog. – Untra (S) ett 50-tal larver 13.4.76 i vitrötad, till färgen gråaktig ytved, som var mycket lös och ganska fuktig, i en 40 cm grov barklös asplåga. Den låg i fuktigt och skuggigt läge nära stranden av Dalälven, ca 2 km väster om Untra gård. Efter intagning i rumsvärme kläcktes arten i maj. Utvecklingen tar 2–3 år eftersom ett antal larver var

Fig. 2. Delvis dränkta ekar och aspar utmed stranden på södra Rämsön. I ekarna har tagits bl a *Lymexylon navale* L. och *Elater praeustus* F. samt i asparna *Poecilonota variolosa* Payk.

Partly drowned oaks and aspens along the shore of the southern part of Rämsön. *Lymexylon navale* and *Elater praeustus* occurred in the oaks and *Poecilonota variolosa* in the aspens. Photo. the author 7 April 1976.

relativt små och inte kläcktes 1976. I Sverige har *D. lepidus* kläckts från bok.

Dirrhagus pygmaeus F. Arten som är vanlig i Båtforsområdet är betydligt sällsyntare utanför detta och hittills känd från 3 lokaler. På Jörsön (S) har den kläckts ur vitrötad ekved, på Kvarnön (S) kläckt ur en 3 cm grov, vitmurken, på marken liggande hasselgren och på Kotyllsholmen (S) slaghåvad i lövurskog och flygande till en brandskadad ek.

Hypocoelus cariniceps Rtt. Ca 0,5 km öster om Hällholmen* (Ö) 1 dött ex. 19.6.75 i brunröteved i en 20 cm grov asplåga i skuggig blandskog.

Xylobius corticalis Payk. Finnäset (H) fragment och angrepp 20.6.76 i flera björkstubbar. – Kvarnön (S) 10.7.75 på döda björkar och granar. – Skrammelholmen (S) 6.7.75 på björklåga. – Rämsön (H) fragment 19.4.76 under barken på en grov ek. – Kågbosjön* (H) fragment 9.4.76 under barken på en liggande, ganska klen tall. – Övre Sörjesholmen (S) fragment 17.6.76 under ekbark. – Hallsboön (S) vid flera tillfällen imagines (döda och levande) under barken på asplågor.

Poecilonota variolosa Payk. Rämsön (S) kraftiga angrepp 7.4.76 i aspstubbar på sydsidan av ön (Fig. 2). En medtagen larv kläcktes senare.

Buprestis rustica L. Sjöbo (S) angrepp 13.4.76 i en barklös granlåga.

Melanophila cyanea F. Enligt anteckningar skall jag ha funnit angrepp på Rämsön (S) och i Tinäsområdet vid Römossen (M), på båda ställena i döda tallar.

Chrysobothris affinis F. Angrepp av denna art i ek har observerats på Rämsön (S), på Nedre Sörjesholmen (S) 17.6.76 (av mig och Jan Höjer) samt på Hallsboön (S) av Jan Höjer.

Chrysobothris chrysostigma L. Angrepp av denna art i gran har påvisats från Tinäsområdet vid Römossen (M), på Rämsön (S), vid Sjöbo (S) och på Stora Tylleroppsön (S).

Agrilus pratensis Ratz. Kungsgårdsholmarna* (F), 1 ex. 6.7.76 på årsskott av asp i en lövskogsglänta.

Agrilus subauratus Gebl. Hallsboön (S) ej sällsynt 20.6–22.6.78 sittande på bladen av *Salix cinerea*. Djuren som visade sig på förmiddagen under de första varma timmarna var så skygga att de endast gick att fånga bakifrån. Kom man framifrån kunde den genom sin vackra färg lättupptäckta praktbaggen ta till vingarna redan på 3–4 meters avstånd. Efter middag då värmen steg ytterligare, tycktes alla ex. helt försvunna, och varken före eller efter middag lönade det sig att banka dem (trots att det första ex. bankades i slagskärm). Arten är utbredd på Hallsboön och håller till på de stora brickängarna med stora *Salix*-bestånd (Fig. 1). Några angrepp har ej kunnat säkerställas, men i några av toppgrenarna fanns angrepp som förmodligen tillhör denna art. Bengt Ehnström har meddelat mig att man i utlandet kläckt *A. subauratus* från sälgkvistar. Angreppet går nästan inte att se utifrån. Arten lever i tunna, färska sälgkvistar och går helt inuti veden. Angreppet börjar ofta ute i grenspetsen och går sedan ca 50 cm ner efter grenen. Före förpuppningen går larven ut och gör ett karakteristiskt märke i barken, det enda synliga tecknet på angrepp. Så vitt jag vet är *A. subauratus* i Sverige blott tagen vid 4 tillfällen.

Agrilus sulcicollis Lac. Rossön (T) 1 dött ex. 18.4.76 under barken på en död ek. – Storön* (H) 1 ex. 18.6.75 i puppkammare i veden till en ekgren. – Hallsboön (S) fragment 3.7.76 i eklåga.

Dermestes lardarius L. "Utomhusfynd" är gjorda i Tinäsområdet vid Römossen (M) 15.10.75 under barken på en grov björkstubbe och vid Kågbosjön (H) 8.4.76 under barken på en ringbarkad, grov asp.

Nemosoma elongatum L. Kågbosjön* (H) 1 ex. 19.4.76 i barkborregångar på en granstock.

Calitys scabra Thbg. Mycket sällsynt och funnen i 1 ex. på Dragholmen* (Ö) 27.6.75 på en gul, resupinat svamp, som växte under barken på en gammal tallstubbe.

Zimioma grossum L. Ävenledes mycket sällsynt och högst krävande i sina biotopanspråk. I Tinäsområdet vid Römossen (M) fann jag 15.10.75 kraftiga men gamla angrepp i en granstubbe (fragment och talrika flyghål). Stubben stod på ett hygge och hade börjat torka, varför arten måst lämna stubbe. – Ett liknande angrepp fann jag 8.4.76 strax innanför Kågbosjöns nordostkant (H) men inte heller här hade djuret lyckats hålla sig kvar beroende på ökande exponering av granstubben efter hyggesupptagningen. – Vid besök på Kolmilöholmen (T) 12.4.76 observerade Jan Höjer och jag gamla angrepp i en granstubbe. Här stod stubben däremot i ren urskog och arten finns utan tvekan kvar i området. – På Rossön (T) som besöktes 22.6.76 fanns färska angrepp och flera levande imagines under barken på 3 olika, 60 cm grova granstubbar. På

Hallsboön (S) slutligen, har Jan Höjer 14.4.76 tagit ett dött ex. i en ihålig, mycket grov ek. *Z. grossum* tycks alltid gå i stående träd, helst i gran, med rödmurken, något fuktig ved. Det torde bara vara en tidsfråga tills den i Sverige är begränsad till några få lokaler.

Carpophilus marginellus Motsch. Denna art som är nyligen invandrad i Sverige fann jag helt oväntat 9.7.75 på Kotyllsholmen* (S) i 1 ex. under den lossnande barken på en savande, brandskadad asp.

Epuraea contractula J. Sahlb. Funnen på Vedön (Ö) 25.6.75 och på Aspön (Ö) 19.6.75 på undersidan av fnöskestickor.

Epuraea melanocephala Mrsh. Stora Tylleroppsön (S) 1 ex. 25.4.76 i förna intill lönnar.

Ipidia quadrimaculata Quens. Utanför Båtforsområdet högst sällsynt och uteslutande hittad på Rossön (T) 22.6.76. Där togs 6 ex. under barken på en grov lindlåga (Fig. 3). Under barken där djuren höll till växte en seg, resupinat svamp, som var mycket lik den svamp som *I. quadrimaculata* brukar föredraga på barrträd.

Cybocephalus politus Gyll. 1 ex. tagen tillsammans med *Epuraea melanocephala* Mrsh. (se ovan).

Rhizophagus cribratus Gyll. Lillön (M) 1 ex. 10.10.76 i en ihålig, grov asp med lös ved och ett samhälle av *Lasius niger*.

Airaphilus elongatus Gyll. Rämsön* (H) 1 ex. 22.4.76 vid sållning av växtrötter på grusmark.

Silvanus bidentatus F. Endast tagen på Isön* (Ö), 1 dött ex. 19.6.75 under barken på ett aspvindfälle.

Silvanoprus fagi Guér. Mattön* (Ö) 1 ex. 23.6.75 kvällshåvad i skogskant.

Cucujus cinnaberinus Scop. En försvinnande art som tyvärr blivit ännu sällsyntare än på Palm's tid och numera är begränsad till rena urskogsbestånd. Arten upptäcktes på Häst-

Fig. 3. Vindfälld lind på Rossön med *Ipidia quadrimaculata* Quens., *Cucujus cinnaberinus* Scop., *Laemophloeus monilis* F., *Diplocoelus fagi* Guér., *Tomoxia biguttata* Gyll. och *Stenostola dubia* Laich.

Windfallen lime tree inhabited by *Ipidia quadrimaculata, Cucujus cinnaberinus, Laemophloeus monilis, Diplocoelus fagi, Tomoxia biguttata,* and *Stenostola dubia* on Rossön. Photo: the author 14 April 1976.

bäcksholmen 4.6.75 och vid Täljkniven 9.7.75, båda lokalerna i Tinäsområdet* (M), av Bengt Ehnström, som fann larverna under barken på grova högstubbar av asp. – Stora Tylleroppsön (S) fragment 15.4.76 under barken på ett väldigt aspvindfälle. – Hallsboön (S) larver 14.4.76 under barken på aspstubbar. – Rossön (T) 14.4.76. En ännu mycket livskraftig population har Jan Höjer och jag upptäckt på denna ö. Den lever här märkligt nog på lind (Fig. 3). Jag har sett hundratalet larver under barken på lindlågor, däremot bara en imago som gömde sig under barken på en högstubbe av lind. Eftersom Rossön är en av de mest svåråtkomliga öarna vid Nedre Dalälven behöver förhoppningsvis inte riskeras någon utrotning av arten av mindre hänsynsfulla entomologer, i och med att detta fynd göres offentligt.

Laemophloeus corticinus Er. Tagen i några ex. under ytbarken på mycket grova, levande tallar som stod i direkt exposition för solen. Funnen på Stora Tylleroppsön (S) 15.4.76, på Rossön (T) 18.4.76 och vid Kågbosjön* (H) 8.4.76 i 1 ex.

Laemophloeus muticus F. Insamlad vid två tillfällen i april 1976 vid Kågbosjön* (H) under barken på en savande, grov björkstubbe som nyligen dött och med kraftiga angrepp av *Scolytus ratzeburgi* Jans. och *Cossus cossus* L. *Laemophloeus*-arten var frekvent.

Laemophloeus monilis F. Vid en exkursion 14.4.76 till Rossön (T) med Jan Höjer fann Höjer helt oväntat fragment av denna art på en grov lindlåga (Fig. 3). Arten var tidigare ansedd som en ren "Mälardalsart". Den lever specifikt på lind med svampen *Tubercularia confluens* Pers., vilken beklädde vissa delar av den omtalade lindlågan. Den isolerade förekomsten av lind på Rossön är anmärkningsvärd, inte minst med tanke på fyndet av denna och den följande arten. Eftersom Rossön ej endast har lind utan också andra ädla lövträd som ek och ask (delvis urskog) samt grova stubbar av gran och asp, måste ön tillskrivas ett mycket stort naturvärde. Mycket återstår ännu att finna på denna ö.

Diplocoelus fagi Guér. Arten tillhör samma skalbaggsbiocönos som den föregående och upptäcktes i 3 ex. 22.6.76 på Rossön (T) på en lindlåga (Fig. 3). Tidigare känd närmast från Mälardalen.

Pteryngium crenatum F. Förekommer ej sällsynt i ursprungliga granområden och har mestadels insamlats på grantickor men en gång vid slaghåvning. Arten har tagits i 4 ex. 3.7.75 på Torrön* (Ö), dessutom ca 0,5 km öster om Hällholmen (Ö), på Skrammelholmen (S), på Övre Sörjesholmen (S) och på Rossön (T).

Cryptophagus confusus Bruce. En sällsynt och lokal art som dock kan uppträda talrikt. Sålunda fick jag 20.10.75 i ett sållprov på Kvarnön (S) över 40 ex. i en ihålig, grov, solexponerad björkstubbe med en del mulm och lös ved. Eljest endast anträffad i 1 ex. 13.4.76 på Södra Kvarnön (S) i en övergiven *Formica*-stack som var byggd intill en insektangripen (*Aromia moschata* L.) sälg.

Cryptophagus fuscicornis Sturm. Denna art är mycket sällsynt och lever likt den föregående i lövträd, ofta med fågelbon och myror. – Vidön* (B) 1 ex. 10.10.76 i den lösa veden i en grov, ihålig asplåga med *Lasius niger*. – Kvarnön (S) 1 ex. 20.10.75 tillsammans med *C. confusus* Bruce (se ovan). – Tyllmyran* (H) 1 ex. 26.6.76 under barken på en högstubbe av asp.

Cryptophagus quercinus Kr. Ej ovanlig i olika trädbiotoper såsom i mulm i ihåliga ekar och aspar, på grantickor eller under barken på alstubbar. På Torrön (Ö), Rämsön (S), Stora Tylleroppsön (S), vid Kågbosjön (H), på Kolmilöholmen (T) och Hallsboön (S).

Cryptophagus subdepressus Gyll. Vedön* (Ö) 1 ex. 10.10.75 i barrförna intill en torrgran.

Caenoscelis subdeplanata Bris. Stora Tylleroppsön (S) 1 ex. 26.4.76 vid sållning av mossa på lövträd och stubbar med olika svampar. Lokalen ligger i en fuktig sänka i lövblandskog.

Atomaria affinis Sahlb. Anträffad två gånger. På Torrön* (Ö) 1 ex. 3.7.75 i en svampig, ihålig asp och på Kotyllsholmen (S) 1 ex. 6.7.75 under barken på en svampig asplåga (Fig. 4).

Atomaria alpina Heer. Storön* (H) 1 ex. 2.10.75 på en nedfallen björkticka. Dessutom tagen på Kvarnön (S), Kilsholmen (T), vid Kågbosjön (H) och på Kolmilöholmen (T). De flesta ex. är funna i anslutning till grantickor på gamla granar men även under barken på en lindgren, flygande i första vårvärmen i en glänta i granurskog samt på *Polyporus borealis* Fries.

Atomaria bescidica Rtt. I större antal (ca 20 ex.) 9.10.75 på Kotyllsholmen (S) i en ihålig asplåga med ett gammalt fågelbo (Fig. 4) samt 2 ex. 16.4.76 på Kolmilöholmen (T) flygande i första vårvärmen i en glänta i granurskog.

Atomaria clavigera Gglb. Storön* (H) 1 ex. 18.6.75 slaghåvad i lövskog.

Atomaria consanguinea C. Johnson. Storön* (H) 1 ex. som föregående.

Atomaria contaminata Er. Vanlig art men funnen som ny för landskapet på Vedön* (Ö) 10.10.75 i barrförna.

Atomaria impressa Er. 1 ex. tillsammans med *Caenoscelis subdeplanata* Bris. (se ovan).

Atomaria reitteri Löv. En förbisedd art som är ganska utbredd i området och väl ingen större sällsynthet. På Vedön (Ö) togs 2 ex. 7.10.75 vid en liten försumpning inne på ön i sällskap med *Stenus glabellus* Th. (se ovan), på Kvarnön (S), 1 ex. 12.10.75 i en ihålig strandek och på Rämsön (H) 1 ex. 22.4.76 i strandförna.

Atomaria sahlbergi Sjöb. Uteslutande funnen på Kolmilöholmen (T) 12.4 och 16.4.76 där 3 ex. anträffades på *Polyporus borealis* Fries. på en granlåga, medan 2 ex. togs flygande den första varma vårdagen i en glänta i skogen.

Atomaria umbrina Gyll. Rämsön (H) 1 ex. 22.4.76 i en ihålig björkstubbe med ruttna svampar. – Stora Tylleroppsön (S) 8 ex. 26.4.76 i sällskap med *Caenoscelis subdeplanata* Bris. (se ovan).

Atomaria zetterstedti Zett. Storön* (H) 2 ex. 18.6.75 slaghåvade i lövskog.

Enicmus brevicollis Th. Funnen enstaka i björkstubbar i anslutning till fnöskestickor, dels på Kvarnön (S) 20.10.75, dels på Kotyllsholmen (S) 9.7.75.

Enicmus fungicola Th. Tagen på Sjöforsnäset* (Ö) i 1 ex. 30.6.75 på en fnösketicka som växte på en björklåga och i Tinäsområdet vid Römossen (M) i 1 ex. 15.10.75 under barken på en björkstubbe.

Enicmus planipennis A. Str. Tinäsområdet vid Täljkniven (M) 1 ex. 11.10.75 under barken på en gammal torrtall. – Vedön* (Ö) 1 ex. 7.10.75 under barken på en torrgran.

Enicmus testaceus Steph. På olika *Polypo-*

Fig. 4. Gammal, ihålig asplåga i urskogen på Kotyllsholmen. Lokal för *Micridium halidayi* Matth., *Atomaria affinis* Sahlb., *A. bescidica* Rtt. och *Mycetophagus fulvicollis* F.

Decayed, hollow aspen in the primeval forest on Kotyllsholmen. *Micridium halidayi*, *Atomaria affinis*, *A. bescidica*, and *Mycetophagus fulvicollis* were found here. Photo: the author 6 July 1975.

rus-arter såsom *P. pinicola* Karsten, *P. fomentarius* Kick. och *P. borealis* Fries samt i en ihålig ek med ett fågelbo. Hittills känd från Torrön (Ö), Rosön* (Ö), Kolmilöholmen (T) och Stora Fulön (T).

Corticaria crenicollis Mnh. Sällsynt funnen i några få ex. från Tinäsområdet, dels vid Römossen (M) 15.10.75 under barken på en björkstubbe, dels vid Täljkniven* (M) 11.10.75 under barken på en grov aspstubbe samt från Kågbosjön* (H) 8.4.76 under barken på en död björk med angrepp av *Scolytus ratzeburgi* Jans.

Corticaria ferruginea Mrsh. Mattön* (Ö) 1 ex. 2.7.75 på lampa i en trädgård. – Stora Tylleroppsön (S) 26.4 och 28.4.76 i mossa på gamla lövträdsstubbar med olika svampar.

Corticaria lapponica Zett. Kotyllsholmen (S) 1 ex. 9.7.75 krypande på undersidan av en fnösketicka som växte på en björkstubbe.

Corticaria lateritia Mnh. Arten är inom området utbredd och föga sällsynt men med få belägg. Jag har ex. från Vedön (Ö) och Kolmilöholmen (T). De är sållade under barken på grova, torkande tallar eller granar, på Kolmilöholmen med *Polyporus borealis* Fries.

Corticaria polypori J. Sahlb. Lever som föregående och tagen under barken på döda tallar och granar men sannolikt sällsyntare. Funnen i Tinäsområdet vid Täljkniven (M) 11.10.75 och på Vedön (Ö) 7.10 och 10.10.75.

Corticarina latipennis J. Sahlb. Rämsön (H) 1 ex. 25.6.76 kvällshåvad på gräshygge.

Mycetophagus fulvicollis F. Kotyllsholmen (S) 1 ex. 6.7.75 i den lösa, svampiga veden i en grov asplåga (Fig. 4). – Rämsön (S) 1 ex. 6.4.76 under barken på en död, stående, ca 20 cm grov lind med svampig ved. – Kågbosjön* (H) 1 ex. 8.4.76 under barken på en ringbarkad asp med svampig bark.

Synchita humeralis F. Arten är antagligen vitt utbredd vid Nedre Dalälven men har ej rapporterats från Gästrikland varför följande fynd tas upp: Vinön* (Ö) 1 ex. 24.6.75 sittande på en fnösketicka.

Liesthes seminigra Gyll. Tagen på Vedön* (Ö) i 4 ex. 1.7.75, på Rämsön (H) i 1 ex. 25.6.76 och vid Kågbosjön (H) i 1 ex. 9.4.76 samt på Vidön (B) i 1 ex. 10.10.76. De flesta fynd är gjorda i murken ved i gamla stubbar och lågor av asp. På Rämsön dock krypande framme på sena eftermiddagen i mycket varmt väder (+34°C) på en grov, nästan barklös granstubbe. Djuret var synnerligen livligt i den höga värmen och kröp med ojämna rörelser av och an på stubben och tycktes liksom paralyserad.

Cis comptus Gyll. Tinäsområdet vid Römossen* (M) 1 ex. 15.10.75 under barken på en högstubbe av al. – Jörsön* (H) 1 ex. 17.10.75 under barken på en björkstubbe (Fig. 5).

Cis festivus Gyll. Säkerligen sällsynt inom området och hittills konstaterad förekomma på Torrön* (Ö) där 1 ex. togs 4.7.75 under barken på ett granvindfälle.

Cis glabratus Mell. Funnen på Torrön* (Ö), Tyllmyran (H), Rämsön (S), vid Kågbosjön (H), på Spjutholmen (H) och på Hallsboön (S), i samtliga fall i anslutning till grantickor.

Cis linearis Sahlb. En mycket sällsynt art som vid Dalälven uteslutande är funnen inom ett litet urskogsområde innanför Kågbosjöns nordoststrand* (H). Det enda ex. togs 8.4.76 under barken på en savande, nyligen död björk med kraftiga angrepp av *Scolytus ratzeburgi* Jans. och *Cossus cossus* L.

Cis pygmaeus Mrsh. Mycket sällsynt. Storön* (H) 1 ex. 19.6.75 sittande på en torr björkstubbe som var angripen av *Anobium rufipes* F.

Rhopalodontus strandi Lohse. Denna art är allmänt förekommande över hela området och lever liksom *R. perforatus* Gyll. (som ännu inte är funnen vid Dalälven) på fnösketickor. Jag känner arten från Tyttbo* (B) 1.7.76, Torrön* (Ö) 4.7.75, Ängsön (N), Hästholmen (N), Vedön, Aspön, Vinön och Mattön (alla i Ö) och från Rämsön (H). Tilläggas kan att fyndet vid Tyttbo gjordes vid kvällshåvning.

Ennearthron laricinum Mell. Blott påvisad en gång, den 25.6.75 på Vedön* (Ö), då 1 ex. togs under barken på en torrgran som var beklädd med grantickor.

Ennearthron palmi Lohse. Denna sällsynthet fann jag 17.10.75 på Jörsön (H) i mycket stort antal i en björkstubbe (Fig. 5). Stubben som var flera meter hög och ca 60 cm grov vid brösthöjd stod exponerad för solen vid stranden av Dalälven. Den hade varit död i flera år och var angripen av bl a *Strangalia quadrifasciata* L., *Necydalis major* L. och vedsteklar. Barken som var tjock höll kvar fuktigheten och större delen av splinten var uppluckrad av fina svampangrepp. *E. palmi* höll till under barken och i själva veden strax innanför. Den kunde räknas i ett tusental ex. men var svår att upptäcka genom sin litenhet och sin tröghet.

Hadraule elongatulum Gyll. Sällsynt tagen i Tinäsområdet vid Römossen (M) i 1 ex. 15.10.75 under barken på en björkstubbe och på Hallsboön (S) i 1 ex. 3.7.76 under barken på en solexponerad granlåga.

Dryophilus pusillus Gyll. Hedbergsholmen* (Ö) 1 ex. 30.6.75 slaghåvat i ursprunglig blandskog.

Ernobius abietinus Gyll. Storön* (H) 1 ex. 18.6.75 slaghåvat i lövskog.

Ernobius angusticollis Ratz. Kvällshåvad i 2 ex. 1.7.76 vid Tyttbo* (B).

Anobium emarginatum Dft. Tydliga angrepp i gamla granar har observerats av denna art på följande lokaler: Lammön* (B) 10.10.76, Dragholmen* (Ö) 27.6.75, Jörsön (S), Tyllmyran (H) och Kolmilöholmen (T). På Dragholmen togs även en puppa i barken.

Anobium thomsoni Kr. Arten som är allmän vid Nedre Dalälven i gran har ej funnits i Gästrikland varför följande fynd meddelas: Torrön* (Ö) 1 ex. 3.7.75.

Xyletinus tremulicola Y. Kang. Uppenbarligen mycket sällsynt utanför Båtforsområdet och endast känd från Hallsboön (S) där larver upptäcktes 14.4.76 i barken till en 15 cm tjock, vindfälld asp, starkt solexponerat. I rumsvärme kläcktes några ex. i början på maj.

Dorcatoma punctulata Muls. Ej ovanlig i nästan hela Nedre Dalälvsområdet. Jag har funnit angrepp i grantickor (även kläckt ur dessa) på Vidön (B), i Tinäsområdet vid Römossen (M), på Torrön* (Ö), Finnäset (H), Stora Tylleroppsön (S), vid Kågbosjön (H), på Rossön (T) och Hallsboön (S).

Dorcatoma robusta A.Str. Möjligen förbisedd men i varje fall mycket sällsyntare än den närstående *D. dresdensis* Hbst. Det enda fyndet gjorde jag på Rämsön* (H) 8.4.76 där larver i stort antal förekom i en fnösketicka som växte på en björkstubbe i öppet läge. Efter intagning i rumsvärme kläcktes arten redan 22.4.

Ptinus dubius Sturm. Torrön (Ö) 1 ex. 4.7.75 sittande på mitt tält.

Calopus serraticornis L. En mycket lokal art men som genom sitt levnadssätt lätt förbises. Den är i området funnen i små, döda granar, alltid i mycket skuggig skog. Larven lever i både stående och liggande klena stammar, huvudsakligen i rotpartiet. I så tunna stammar som 5 cm kan man finna flera larver och imagines. Larver ses ofta i två storlekar och utvecklingen tar säkert minst 3 år. Imagines kläcks på hösten och övervintrar i puppkammaren för att sedan bege sig ut redan i april eller maj och flyger på natten. *C. serraticornis* togs på Torrön* (Ö) 3.7.75 (larver) och återfanns 18.10.75 på flera ställen på ön (larver och imagines). Även funnen på Spjutholmen (H) 11.4.76 (larver och imagines).

Rabocerus foveolatus Ljungh. Mattön* (Ö) 1 ex. 25.6.75 flygande på kvällen.

Fig. 5. Björkstubbe på nordligaste Jörsön vid stranden av Dalälven. I stubben fanns *Ennearthron palmi* Lohse i mycket stort antal. Av övriga arter kan nämnas *Neuraphes minutus* Chd., *Euconnus maeklini* Mnh., *E. pragensis* Mach., *Microscydmus minimus* Chaud., *Ptinella aptera* Guér., *Conosoma bipunctatum* Gr., *Hypocyptus pulicarius* Er., *Cis comptus* Gyll., *Prionychus ater* F., *Mycetochara flavipes* F., *M. humeralis* F. och *Necydalis major* L.

Birch trunk on the northernmost part of Jörsön at the shore of Dalälven. In the trunk *Ennearthron palmi* occurred in large numbers. Other species found were *Neuraphes minutus*, *Euconnus maeklini*, *E. pragensis*, *Microscydmus minimus*, *Ptinella aptera*, *Conosoma bipunctatum*, *Hypocyptus pulicarius*, *Cis comptus*, *Prionychus ater*, *Mycetochara flavipes*, *M. humeralis*, and *Necydalis major*. Photo: the author 17 October 1975.

Rabocerus gabrieli Gerh. Funnen vid Kågbosjön* (H) i 1 dött ex. 8.4.76 under barken på en alstubbe och på Kvarnön (S) 12.10.75 då 1 dött ex. påträffades i lös ved av en asplåga.

Tomoxia biguttata Gyll. Troligen utbredd i hela området men lever på Rossön (T) intressant nog bl a i lind. Den 18.4.76 fann jag ett stort angrepp i en dm-grov lindlåga. Larver som togs med hem kläcktes senare. Den 22.6.76 flög ett antal ex. i solen och slog ned på en grov lindlåga (Fig. 3).

Mordella hütheri Erm. Tyttbo* (B) 1 ex. 1.7.76 vid kvällshåvning.

Mordella maculosa Naez. Allmän vid Nedre Dalälven på en brun *Polyporus* som växer på granstubbar eller gamla barklösa barrträdslågor (ofta uppkastad flottningstimmer), alldeles övervägande i solexponerat läge. Än så länge har jag aldrig sett imagines i det fria utan man får söka larverna i trädsvampen och kläcka dem (vilket är lätt om man tar med hela svampen). Arten är funnen på Torrön (Ö), Kvillanudden (H), Kvarnön (S), Tyllmyran (H), Rämsön (S), vid Sjöbo (S), på Stora Tylleroppsön (S), vid Kågbosjön (H), Dalkarlsbo (H) och på Hallsboön (S).

Mordellistena abdominalis F. Södra Kvarnön (S) 1 imago 13.4.76 i veden i en *Salix*-låga.

Mordellistena connata Erm. Esko Kangas har bestämt 1 ex. som jag kvällshåvade på ett gräshygge på Rämsön* (H) 25.6.76.

Mordellistena purpureonigrans Erm. Vedön* (Ö) 2 ex. 1.7.75 kvällshåvade.

Tetratoma fungorum F. En stor sällsynthet vid Nedre Dalälven och blott insamlad på Kolmilöholmen (T) 12.4.76 där 3 imagines och larver fanns i *Polyporus borealis* Fries på en grov gran.

Abdera affinis Payk. Denna art har jag funnit på bruna små trädsvampar på en alstam på Hästholmen (Ö) och på undersidan av fnösketickor på Vinön* (Ö) 24.6.75 och på Sjöforsnäset (Ö).

Abdera triguttata Gyll. Känd från Ramjeön (Ö), Bjurön* (Ö) 24.6.75, Hedbergsholmen (Ö) och Rämsön (H). Ex. är tagna under barken på döda tallar eller kvällshåvade.

Serropalpus barbatus Schall. Endast en lokal, Vedön* (Ö) 10.10.75, mycket talrika larver i en av blixten dödad, grov gran. Larver som togs med hem i rumsvärme förpuppade sig aldrig, medan sådana som hölls i kyla under vintern och sedan togs in klarade sig och kläcktes på våren.

Prionychus ater F. Larver av denna art är inte så ovanliga i ihåliga ekar och björkar där det finns fågelbon eller myror. Kläckning har lyckats av en larv från Kakängssundet* (H). F ö förekommande på Vedön (Ö), Kvarnön (S), Jörsön (H) och Rämsön (S). Se också Fig. 5.

Pseudocistela ceramboides L. Kakängssundet (H) 1 puppa 15.6.76 i mulmen i en ekstubbe. Den kläcktes efter 4 dagar.

Mycetochara axillaris Payk. Torrön* (Ö) 1 ex. 3.7.75 i en svampig, ihålig asp.

Mycetochara flavipes F. Finnäset (H). 1 ex. 20.6.76 under barken på en björkstubbe. – Jörsön (H) flera larver 17.10.75 i den rätt lösa, vitrötade veden i en grov björkstubbe (Fig. 5). Larverna som kläcktes senare levde vid stambasen och förekom tillsammans med följande art.

Mycetochara humeralis F. Storön (H) 1 ex. 18.6.75 sittande på barklöst parti av en gammal ek. – Kvarnön (S) fragment 3.10.75 under barken på en ihålig ek. – Jörsön (H) 3 larver i en grov björkstubbe tillsammans med föregående art (se ovan och Fig. 5). De kläcktes senare. – Hallsboön (S) 1 ex. 3.7.76 på undersidan av en eklåga.

Hoplocephala haemorrhoidalis F. Sällsynt i fnösketickor på helst soliga lokaler. Tagen i Tinäsområdet vid Römossen (M) 15.10.75 och på Rämsön (S) 6.4.76.

Hypophloeus bicolor Ol. Vedön (Ö) 1 ex. 10.10.75 funnen djupt inkrupen i en vedstekelgång i en liten, brandskadad, solexponerad gran med hård ved. – Kågbosjön (H) i antal 8.4 och 19.4.76 under barken på en björk med färska angrepp av *Scolytus ratzeburgi* Jans. och *Cossus cossus* L.

Hypophloeus suturalis Payk. Endast funnen på Kolmilöholmen (T) i 1 ex. 12.4.76 under granbark med svampen *Polyporus borealis* Fries.

Gnorimus nobilis L. På Kvarnön (S) fann jag 3.10.75 fragment och flera larver i en vindfälld, ihålig, ca 20 cm grov lindstam med svart mulm och hård ytved.

Ceruchus chrysomelinus Hochw. Inventeringarna har visat att denna art utanför Båtforsområdet numera lever kvar på mycket få lokaler. Eftersom *C. chrysomelinus* är en indikatorart på urskogsstatus har jag aktivt sökt den i området. Den starkt tillbakaträngda arten är mest funnen i rödmurkna granlågor i skuggigt läge. Larver är funna inom ett mycket begränsat område innanför Kågbosjöns nordostkant (H) 9.4.76 (senare kläckta) och på Spjutholmen (H) 10.4.76 (också kläckta), medan flera imagines fanns på Övre Sörjesholmen (S) 17.6.76 varav 1 ex. under bar-

ken på en mycket grov björklåga. På Kolmilöholmen (T) tillvaratogs fragment av arten 16.4.76, tillika förekom stora mängder larver i en väldig granlåga. Tyvärr har arten observerats bli sällsyntare även *inom* Båtforsområdet.

Nothorrhina muricata Dalm. Angrepp har funnits i äldre tallar i Tinäsområdet vid Täljkniven (M) 11.10.75 och på Bockholmen (S) 10.7.75.

Obrium cantharinum L. Konstaterad genom angrepp i både grövre och klenare, solexponerade aspstammar vid Kågbosjön (H) 9.4.76 och på Hallsboön (S) 14.4.76.

Acmaeops collaris L. Tyttbo (B) 3 ex. 1.7.76 kvällshåvade i en igenvuxen trädgård där djuren säkerligen utvecklats i fruktträd.

Leptura inexpectata A.Jns. et Sjöb. Påträffad på Hästholmen (Ö) 30.6.75 där 1 ex. just höll på att äta sig ur en vindfälld tallstam och alltså hade kläckts ur veden. På Dragholmen (Ö) fann jag 27.6.75 en puppa i en klen, liggande gran. Puppan kläcktes 5.7.

Necydalis major L. En ännu mycket livskraftig population lever kvar vid Nedre Dalälven. Angrepp har jag sett på Vidön (B), i Tinäsområdet vid Römossen (M), på Jörsön (H), Rämsön (S) och på Rossön (T). Arten har ej setts i det fria men larver har flera gånger kläckts efter hemtagning av större vedbitar. De flesta fynd har gjorts i stående, döda björkar (Fig. 5) och aspar med vitmurken ved, men en gång (på Rämsön) kläckt ur en 20 cm grov, död lind.

Plagionotus detritus L. Endast funnen i de riktiga urskogskärnorna på Nedre Sörjesholmen (S) i vindfällda ekar i kanten av tyllar där solen lyser fram. Larver togs 12.4.76 (Jan Höjer och förf.) och puppor 17.6.76, de senare kläcktes omkring 1.7.

Lamia textor L. Näringsgnag och angrepp på *Salix* har observerats i Tinäsområdet på Hästbäcksholmen (M) 4.6.75 av Bengt Ehnström, senare (11.10.75) av mig. På Hästholmen (N) fann jag 1.7.76 starka angrepp, också i *Salix*.

Oplosia fennica Payk. Endast på Rossön (T) där imagines fångades 22.6.76 på död lind. Förekomsten tycks helt isolerad.

Acanthoderes clavipes Schrk. Södra Kvarnön (S) fragment i aspgren 13.4.76 och Hallsboön (S) 3 ex. kläckta ur en asplåga våren 1976.

Leiopus nebulosus L. Arten är bara funnen på Rossön (T) i 1 ex. som bankades från döda lindgrenar 22.6.76.

Acanthocinus griseus F. Denna stora sällsynthet som inte tagits på fastlandet under detta århundrade upptäcktes vid Grimsarbo (T) av Rune Axelsson 17.6.76. Utvecklingen hade ägt rum i starkt brandskadade granar (ca 20 cm grova) intill järnvägen. Angreppen var kraftiga och flyghål vittnade om att massor av ex. utvecklats i granarna. Den 17.6 fanns bara enstaka imagines kvar under barken, vilka inte hunnit lämna stammarna. Det är tydligen en tidig art. *A. griseus* är sedan gammalt ansedd som en tallart men enligt vad jag fått veta av Bengt Ehnström lever arten utomlands även i gran.

Exocentrus lusitanus L. Kläckt i stort antal från tunna lindgrenar på Kvarnön (S). Dessa hittades hösten 1975. På Spjutholmen (H) fanns angrepp i lindgrenar 10.4.76.

Saperda carcharias L. Arten har inte setts i det fria men är inte ovanlig i området. Angrepp i småaspar har observerats på Vedön (Ö), vid Ålboån (H), på Kvillanudden (H), Kvarnön (S), Bockholmen (S), Rämsön (H och S) och på Stora Tylleroppsön (S).

Stenostola dubia Laich. En larv funnen 18.4.76 i splintved av en 6 cm grov lindgren på Rossön (T) kläcktes senare. Angrepp observerades lite varstans på ön i lind (se också Fig. 3).

Tetrops praeusta L. Sällsynt och blott funnen i 1 ex. på Rossön (T) 22.6.76. Ex. bankades från *Salix*-grenar.

Orsodacne cerasi L. Tagen på Rossön (T) 22.6.76.

Cryptocephalus sexpunctatus L. Dito som föregående.

Chalcoides nitidula L. Rämsön* (H) 2 ex. 25.6.76 vid kvällshåvning.

Apion hookeri Kby. Vid slaghåvning tagen på Storön* (H) i 1 ex. 18.6.75 och vid Tyttbo (B) i 1 ex. 1.7.76.

Apion minimum Hbst. Vedön (Ö) 2 ex. 7.10.75 sållade under *Salix*-buskar. – Rosön (Ö) 2 ex. 17.6.75 slaghåvade.

Apion punctigerum Payk. Rämsön* (H) 2 ex. 25.6.76 tagna vid kvällshåvning.

Eremotes elongatus Gyll. Tinäsområdet vid Römossen* (M) 1 ex. 15.10.75 under barken på en björkstubbe.

Rhyncolus turbatus Schnh. Torrön* (Ö) 3 ex. 3.7.75 i en murken, ihålig asp.

Anthonomus pomorum L. Mattön* (Ö) 1 ex. 25.6.75 kvällshåvad i en trädgård.

Magdalis duplicata Germ. Öbymossen* (Ö) 1

ex. 8.7.75 på en barrträdsvälta.

Magdalis linearis Gyll. Sjöforsnäset* (Ö) 1 ex. 30.6.75 slaghåvad i gammal lövblandskog.

Ceutorrhynchus fennicus Faust. Storön (H) 18.6.75 slaghåvad.

Eubrychius velutus Beck. Stora Tylleroppsön (S) 3 ex. 25.4.76 sållade ur mossa och löv intill ett kärr.

Hylesinus crenatus F. Angrepp i en askstam är observerat på Rossön (T) 22.6.76.

Crypturgus hispidulus Th. Denna vitt spridda och ganska vanliga barkborre vid Nedre Dalälven upptages i det här sammanhanget bara från Torrön* (Ö) 3.7.75 och 18.10.75 under granbark.

Trypophloeus asperatus Gyll. Tyllmyran (H) 2 ex. 26.6.76 under barken på ett 25 cm grovt aspvindfälle.

Trypophloeus bispinulus Egg. Arten förekom tillsammans med föregående på Tyllmyran (H) och är även insamlad på Vedön (Ö), Rämsön (H) och på Hallsboön (S), på alla lokalerna under barken på aspstubbar (larver, puppor, imagines).

Xyleborus cryptographus Ratz. Arten är uppenbarligen inte någon sällsynthet i området, där väl Sveriges starkaste stam lever. Tagen i Tinäsområdet vid Täljkniven (M) av Bengt Ehnström, på Torrön* (Ö) 3.7.75, på Skrammelholmen (S) 6.7.75, Tyllmyran (H) 26.6.76 och på Övre Sörjesholmen (S) 17.6.76. Fynden är alla gjorda i grova aspar, såväl stående som liggande.

Litteratur

En sammanställning av den litteratur som behandlar insektfaunan kring nedre Dalälven.

Baranowski, R. 1975. Några bidrag till kännedomen om coleopterfaunan vid nedre Dalälven. 1 – Ent. Tidskr. 96: 97–115.

Baranowski, R. 1977. Natur vid nedre Dalälven. 2. Insektsinventering. – Statens Naturvårdsverk. PM 849: 1–73.

Eliasson, H. 1945–1946. Macrolepidopterfaunan i Älvkarleby. – Ent. Tidskr. 65: 136–154, 66: 218–232.

Eliasson, H. & Palm, T. 1950. Urskogsöar i nedre Dalälven. – Natur i Gästrikland, p. 275–285.

Holmstedt, S. 1975. Färnebofjärdsområdet – mellansvensk vildmark. – Sveriges Natur Årsbok, p. 31–40.

Holmstedt, S. 1976. Fler skogsreservat! – Sveriges Natur Nr 5: 205–209.

Holmstedt, S. 1977. Stoppa skogsbrukets planer i Tinäsområdet! – Sveriges Natur Nr 3: 107–111.

Holmstedt, S. 1978. Nedre Dalälven – nu krävs det en ordentlig satsning på bevarande! – Sveriges Natur Nr 6: 386–390.

Leiler, T.-E. 1973. Ny naturskövling vid nedre Dalälven? – Sveriges Natur Nr 1: 29–31.

Palm, T. 1938 a. Meliceria Trägårdhi n.sp. (Col. Pselaphidae). – Ent. Tidskr. 59: 87–90.

Palm, T. 1938 b. Några skalbaggslokaler från Norrlands sydgräns. – Ent. Tidskr. 59: 112–122.

Palm, T. 1939. Ocyusa (Cousya) Tullgreni n.sp. (Col Staphylinidae). – Ent. Tidskr. 60: 151–154.

Palm, T. 1940, 1941, 1942. Über die Entwicklung und Lebensweise einiger wenig bekannten Käfer-Arten im Urwaldgebiete am Fluss Dalälven (Schweden). I–IV. – Opusc. Ent. V. VI. VII.

Palm, T. 1941. Über einige tiergeographisch bemerkenswerte Käferfunde am Fluss Dalälven (Mittelschweden). – Entom. Blätter 37: 219–221.

Palm, T. 1942. Coleopterfaunan vid Nedre Dalälven. – Ent. Tidskr. 63: 1–58.

Palm, T. 1945. Några av mina roligaste skalbaggsfynd. – Svensk Faunistisk Revy nr 3: 1–7.

Palm, T. 1949. Om Uppland som arbetsfält för insektforskare. – Sveriges Natur Årsbok, p. 56–66.

Palm, T. 1950. Om Gästriklands insektfauna – några minnesbilder. – Natur i Gästrikland, p. 97–101.

Palm, T. 1955a. Coleoptera i brandskadad skog vid nedre Dalälven. – Ent. Tidskr. 76: 40–45.

Palm, T. 1955b. Bidrag till kännedomen om svenska skalbaggars biologi och systematik. 12. En skalbaggsbiocönos i gamla granlågor. – Ent. Tidskr. 76: 146–149.

Segnestam, M. 1975. Nedre Dalälven – en ny svensk nationalpark? – Sveriges Natur Nr 3: 98–100.

Norsk Entomologisk Forening 75 år 1904–1979

Norsk Entomologisk Forening har i denne forbindelse utgitt et jubileumsskrift på 72 sider. Dette heftet inneholder oversikter over foreningens historie, nåværende virksomhet, Norsk Entomologisk Tidsskrift, gamle fotografier, avisutklipp etc. Det finnes også en liste over foreningens medlemmer hvor også entomologisk interessefelt er angitt. Heftet koster n. kr. 25,– og kan bestilles fra:

Jac. Fjelddalen
Statens plantevern, N-1432 Ås-NLH, Norge.